

جمهوری اسلامی ایران
 قوه قضائیه
 سازمان بازرسی کل کشور

کنترل و پایش

دو هفته نامه علمی - تحلیلی سازمان بازرسی

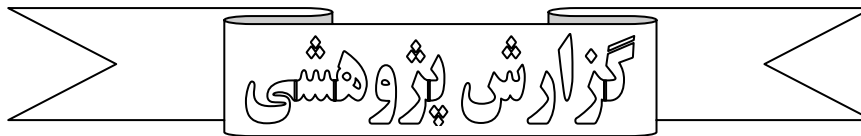
سنجش جهانی فساد ۲۰۰۹

۱۴

معاونت برنامه ریزی و مدیریت منابع
 مرکز پژوهش و برنامه ریزی
 معاونت پژوهشی
 آذر ۱۳۸۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سال دوم، شماره چهاردهم

پوشویی و روش های مبارزه با آن

پژوهشگر: یحیی کمالی

صاحب امتیاز: سازمان بازرسی کل کشور

مدیر مسئول: حسن صفرخانی

دبیر تحریریه: غلامحسین همایونی

مدیر اجرایی: حسین قلجی

تاریخ تهیه: آبان ۱۳۸۸

معاونت برنامه ریزی و مدیریت منابع

مرکز پژوهش و برنامه ریزی

معاونت پژوهشی

تلفن: ۸۱۳۵۲۰۳۲

مطالب مندرج در این گزارش پژوهشی نشانگر دیدگاه نویسندگان آن بوده و لزوماً نمایانگر

دیدگاه سازمان بازرسی کل کشور نمی باشد.

کلیه حقوق مربوط به سند حاضر متعلق به سازمان بازرسی کل کشور بوده و هرگونه انتشار

مطالب آن بدون کسب اجازه از این سازمان، غیر مجاز می باشد.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار.....
۲	مقدمه؛ چیستی پولشویی.....
۳	بررسی مفهوم و اهمیت پولشویی در میان جرایم مالی.....
۷	ارتباط پولشویی با جرایم دیگر.....
۱۰	بررسی جایگاه پولشویی در نظام کیفری.....
۱۳	مراحل پولشویی.....
۱۵	روش های پولشویی.....
۱۷	بررسی پدیده پولشویی در بعد بین المللی.....
۲۴	بررسی اثرات منفی پدیده پولشویی بر نظام اقتصادی.....
۳۴	سیاستگذاری برای مبارزه با پولشویی.....
۴۰	پدیده پولشویی در ایران.....
۵۷	نتیجه گیری.....
۶۱	منابع.....

پیشگفتار

پولشویی، تطهیر و قانونی جلوه دادن عواید حاصل از رفتارهای مجرمانه است. امروزه پولشویی به دلیل رشد چشمگیر جرایم و اعمال خلاف در سطح جهان، رشد بسیاری یافته است بطوریکه به یکی از معضلات حاد اقتصاد جهانی تبدیل شده و رشد و توسعه اقتصاد جهانی را مورد تهدید قرار داده است. به همین دلیل عزم جامعه بین-المللی بر مبارزه با آن متمرکز شده و تدابیر مختلفی را برای نیل به این امر بکار برده و می‌برند. در ایران نیز مدتی است که توجهات به سمت آن جلب شده و قانون مبارزه با پولشویی نیز به تصویب رسیده است. با توجه به ارتباط این پدیده با سایر جرائم اقتصادی و تاثیر آن بر اقتصاد کشور، مبارزه با این معضل نیازمند همکاری و توجه بیشتر دستگاههای نظارتی است. در گزارش حاضر به بررسی پولشویی و راههای مبارزه با آن پرداخته شده است.

حسن صفرخانی

رئیس مرکز پژوهش و برنامه‌ریزی

۱- مقدمه؛ چیستی پولشویی^۱

پولشویی یک فعالیت غیرقانونی است که در طی انجام آن، عواید و درآمدهای ناشی از اعمال خلاف قانون، مشروعیت می یابد. به عبارت دیگر پولهای کثیف ناشی از اعمال خلاف به پولهای تمیز تبدیل گردیده و در بدنه اقتصاد جایگزین می شود.

این عمل، یک روش معمول و منطقی برای بدست آوردن سود از فعالیت های غیرقانونی برای مجرمان می باشد. پولشویان کسانی هستند که یا خود اعمال خلاف را انجام داده و پولهای ناشی از آن را تطهیر می کنند و یا افرادی هستند که پولهای خلاف را بطور آگاهانه یا نا آگاهانه در سیستم مالی و اقتصادی کشور وارد می کنند.

خلافکاران از طیف وسیع اعمال غیر اخلاقی و غیر قانونی مانند قاچاق مواد مخدر، تقلبات، ثروت های قابل مصادره، گروگان گیری، قمار و همچنین اهدای پول به سازمانهای تروریستی و حتی تقلبات مالی در اینترنت و یا دیگر ابزار اطلاع رسانی سودهای کلانی را بدست می آورند. و چون ردپای این افراد در معاملات مالی و بانکی به صورت

---

¹. Money Laundry

زنجیروار در وجوه پس انداز شده آنها آشکار می گردد، بنابراین مجرمان از ابزارهای مالی مانند چکها، کارت‌های اعتباری^۱ و کارت-های هوشمند^۲ اجتناب کرده و به استفاده از پول نقد رو می‌آورند. پول نقد نیز به علت عدم مزیت نسبت به سایر ابزارهای مالی مانند حجم بالا، مشکلات در حمل و نقل و کاهش قدرت خرید در طول زمان به ناچار به پولشویان داده می شود تا در طی مراحل به شبکه اقتصادی کشور وارد گردد.

۲- بررسی مفهوم و اهمیت پولشویی در میان جرایم مالی

در دهه ۱۹۳۰ میلادی گانگسترهای شیکاگو دلارهای حاصل از معاملات غیر قانونی خود را برای به جریان انداختن در سیستم پولی کشور به خشکشویی های این شهر که عمدتاً زیر نظر آنها فعالیت می کردند، می سپردند و آن ها هم این دلارها را به مشتریان خود رد می کردند. بدین ترتیب این پول ها در سیستم پولی به جریان می افتاد و به اصطلاح تمیز می شد. از آنجا که شیوه ای که گروه «آل کاپون»

---

^۱. credit card

^۲. smart card

برای تمیز کردن پول های کثیف انتخاب کرده بود، از طریق خشکشویی بود به پولشویی مشهور شد.

پولشویی یا تطهیر پول عبارت است از: فرایند تغییر شکل یا نحوه استفاده عواید نامشروع جرایم اقتصادی به قصد اختفای منبع چنین عوایدی.

در برخی مقالات و پژوهش ها، عمدتاً پولشویی را به معنای قانونی کردن درآمدهای غیر قانونی، مشروع کردن پول های نامشروع یا تطهیر پولهای حرام تعریف نموده اند، اما واقعیت این است که در عملیات پولشویی نه درآمدهای غیر قانونی می شود نه پول حرامی تطهیر می شود و نه پول نامشروعی به پول مشروع تبدیل می شود. قانونی یا مشروع بودن هر درآمدی (فارغ از بار ارزشی که این مفاهیم به دنبال دارند) از نظر اقتصادی نه تنها باید ضرری به اقتصاد یک کشور نداشته باشد، بلکه باید به عنوان یک عنصر موثر در رشد و توسعه اقتصادی ایفای نقش کند. در عملیات پولشویی درآمدهایی که زاییده فعالیت های غیر قانونی است به گونه ای با درآمدهای حاصل از فعالیت های قانونی در می آمیزد که امکان شناسایی و تفکیک آنها از

یکدیگر ممکن نیست و می‌توان از این درآمدهای غیر قانونی با حداقل ریسک برای فعالیتهای دیگری در آینده استفاده کرد. عملیات پولشویی به منظور تامین منابع برای فعالیت های مجرمانه بعدی در مقایسه با دیگر آثار منفی از اهمیت بیشتری برخوردار است. حساسیت به وجود آمده برای مبارزه با پولشویی و مجازات در نظر گرفته شده برای آن، می‌تواند به همین دلیل باشد.

برای روشن ساختن مفهوم پولشویی می‌توان یک مثال ساده در حقوق داخلی ارائه کرد: هرگاه سارقی درصدد استفاده از اتومبیلی که دزدیده است برآید، احتمال دستگیری او بسیار بیشتر از زمانی است که اتومبیل را اوراق کرده و سپس به فروختن قطعات اوراق شده در بازار اقدام کند. تاثیر سوء این عمل در جرایم سازمان یافته و فراملی بیشتر است. در این گونه جرایم روند پولشویی باعث خروج مال از یک کشور و عدم دستیابی ماموران به آن می‌شود. به علاوه پول یا مال ناشی شده از جرم تنها عامل ایجاد ارتباط بین رهبران سازمان های مجرمانه و اعمال مجرمانه آن سازمان است.

پول یا مال ناشی از جرم تنها عامل ایجاد ارتباط بین رهبران سازمان - های مجرمانه بوده و عمل تطهیر باعث می شود که دستیابی به این رهبران مشکل شود و آنان بتوانند به راحتی و با آرامش خیال از درآمد های اعمال مجرمانه سازمان بهره ببرند.

اصطلاح پولشویی از دیر باز با جرایم قاچاق مواد مخدر همراه بوده است اما امروزه به آن به چشم رکن اصلی مبارزه با فساد نگریسته می شود. درآمدهای حاصل از فعالیت های نامشروع و مجرمانه پول آلوده نام دارد که اگر در حیطه مواد مخدر و فحشا باشد «پول کثیف»، چنان چه ناشی از قاچاق و فرار مالیاتی باشد «پول سیاه» و هرگاه منشا درآمد رشوه و فساد مالی باشد «پول خاکستری» نامیده می شود.

از آنجا که اکثریت قریب به اتفاق جرایم با هدف کسب منابع مالی رخ می دهد پول های آلوده به دلیل قابل دسترس بودن منشا آن از سوی مامورین امنیتی و پلیس قابلیت ورود به چرخه اقتصادی را ندارد. لذا رهبران جرایم سازمان یافته طی مراحل اقدام به پنهان کردن یا تغییر ظاهر منشا مجرمانه و غیر قانونی فعالیت های خود با هدف

سهولت در بهره برداری هر چه بیشتر از آن برای اقدامات مجرمانه آتی می کنند که این فرایند همان پولشویی است.

تعریف دیگری که شاید مناسب به نظر برسد پولشویی را به عنوان روند به جریان انداختن درآمدهایی که فشار غیر قانونی در اقتصاد کشورها دارند، تعریف می کنند.

در دستورالعمل جامع اروپایی مصوب ۱۹۹۰ آمده است که تبدیل یا انتقال یک دارایی با علم به اینکه از فعالیت های مجرمانه به دست آمده باشد به منظور پنهان داشتن یا گم کردن رد منشا غیر قانونی آن دارایی یا کمک به شخصی که مرتکب چنین جرمی شده است برای گریز از پیامدهای قانونی جرم مزبور را فعالیت پولشویی می گویند.

۳- ارتباط پولشویی با جرایم دیگر

گستره پولشویی همه جرایم اقتصادی از جمله جرایم مربوط به رشوه خواری را شامل می شود. هدف از قانونگذاری در خصوص پولشویی، تضمین این امر است که جرایم اقتصادی سود آور نباشند و مرتکبان جرایم مهم اقتصادی از چنگ قانون نگریزند.

افزایش چشمگیر تعداد جرایم ارتكابی در سال های اخیر امری غیر- قابل پوشش است. براساس گزارش دبیر خانه سازمان ملل متحد جرایم گزارش شده در سطح جهان به طور متوسط سالانه ۵ درصد افزایش دارد که از رشد جمعیت و نیز رشد اقتصادی بیشتر کشورها بالاتر است.

امروزه با به واقعیت نزدیک شدن «نظریه دهکده جهانی» بسیاری از این اعمال مجرمانه با فراتر رفتن از محدوده مرزهای کشور به بار می- نشیند و بنابراین همکاری بین کشورهای مختلف برای مبارزه با این گونه جرایم که ماهیت فراملی دارد امری کاملاً ضروری و اجتناب ناپذیر شده است.

جرم پولشویی یک جرم سازمان یافته است، در صورت مقابله با پولشویی اولاً؛ انگیزه ارتكاب جرم در مجرمان از بین می رود زیرا قویترین انگیزه برای ارتكاب جرم، انگیزه مالی است. ثانیاً؛ با وجود مال و درآمد مجرمانه در دست مجرم احتمال شناسایی و دستگیری وی بسیار زیادتر از زمانی است که او با پاک جلوه دادن آنها بزرگترین عامل ارتباط خود با جرم را از میان می برد.

از این روست که در نظام حقوقی انگلستان با کسانی که با خرید و فروش یا هرگونه مداخله در اموال ناشی از جرایمی مانند سرقت، کلاهبرداری، اخاذی و سایر جرایم مالی در واقع زمینه مناسب را برای ارتکاب این جرایم پدید می‌آورند سخت‌تر از مجرمان اصلی برخوردار می‌شود. برای مثال مجازات ارتکاب سرقت حداکثر هفت سال حبس و مجازات این گونه مداخله‌کنندگان در اموال مسروقه حداکثر ۱۴ سال است.

زیرا تصور می‌شد که مبارزه با این افراد بهترین راه برای مبارزه با مجرمان مالی است. همین استدلال را می‌توان در مورد جرایم سنگین‌تر و به خصوص جرایم سازمان‌یافته و پولشویی بین‌المللی به کار برد.

جا دارد که شیوه پلیس و سایر اقدامات کشف جرم که بیشتر به دنبال تحقیق در مورد اصل جرم ارتكابی هستند، تغییر یافته و بخش عمده-ای از کار آنها به ردیابی درآمدهای حاصل از جرم اختصاص یابد که این بهترین راه مبارزه با مجرمان و باندهای بزهکار است.

تجربه نشان می دهد که تمایل سازمان های بزهکار به تطهیر درآمدهای مجرمانه خود چنان زیاد است که با تشکیل بانک، پرداخت کمیسیون های گزاف به بانک ها و حتی کسب معافیت های مالیاتی، به پولشویی مبادرت می ورزند.

۴- بررسی جایگاه پولشویی در نظام کیفری

آنچه که قبل از هر چیز در بررسی پدیده پولشویی باید مد نظر قرار گیرد این است که این پدیده یک جرم است. ویژگی های خاص اقتصادی که دارد باعث نمی شود که بررسی آن از زیر لوای حقوق کیفری بیرون آید. باید پولشویی را به عنوان مصداق بارزی از یک جرم سازمان یافته مورد بررسی قرار داد. تعریف های زیادی از جرم سازمان یافته ارائه شده که با وجود تفاوت هایی که دارند از حیث مفهوم مشترک هستند. در یکی از کوتاهترین تعریف ها "جرم سازمان یافته عبارت است از فعالیت مجرمانه مستمری که با هماهنگی صورت می گیرد".

جرم سازمان یافته عبارت است از یک سری فعالیت های غیر قانونی که توسط مجرمان متعدد برای یک دوره مستمر صورت می گیرد و هدف

از این اقدامات کسب امتیازات اقتصادی و قدرت سیاسی است. تعریفی دیگر، جرم سازمان یافته را اقدامی مجرمانه و غیر ایدئولوژیک می داند که توسط گروهی از افراد که تعامل اجتماعی نزدیک به هم دارند، صورت می گیرد و هدف از آن بدست آوردن منفعت و قدرت است.

اندیشمندان حقوق جزا ویژگی های گوناگون را برای جرائم سازمان یافته برشمرده اند: غیر ایدئولوژیک بودن سازمان یا گروه مجرمانه، وجود سلسله مراتب، استمرار جرم در طول زمان، ارتکاب فساد اداری استفاده از ارباب و خشونت (به تناسب نوع جرم) از جمله ویژگی های برشمرده شده برای این نوع جرایم می باشد.

لازم به ذکر است که علاوه بر پولشویی شرکت و عضویت در گروههای مجرمانه سازمان یافته، ارتشا و فساد اداری و ایجاد مانع در اعمال عدالت و اخلال در روند دادرسی نیز از مصادیق دیگر جرایم سازمان یافته می باشند.

در بررسی ویژگی های برشمرده شده برای جرایم سازمان یافته به نکات جالب توجهی در خصوص جرم پولشویی برخورد می کنیم: این جرم اقتصادی بدون وجود افراد سازمان یافته ای که عملیات های

گوناگونی را بر سر این پول های نامشروع انجام داده و طی یک پروسه‌ی ناجوانمردانه این پول ها را به نظام اقتصادی تزریق کنند، امروزه شاید غیر ممکن باشد.

در برخی از موارد ممکن است برخی افراد جهت ارتکاب جرم خاصی دور هم جمع شده و با هماهنگی و هم فکری اقدامی مجرمانه را به صورت جمعی برای یک بار انجام دهند. چنین جرایمی گرچه با هم فکری و سازمان یافتگی صورت می گیرد اما جرم سازمان یافته به معنای مورد نظر نیست. آنچه لازم است این است که گروه مجرمانه برای یک دوره طولانی یا غیر مقید به زمانی خاص ولی مستمر تشکیل شده باشد. از این رو برخی از جرم شناسان جرایم گانگستری را که برای مدتی محدود و در محدوده های خاص ارتکاب می یابد جرم سازمان یافته تلقی نمی کنند.

۵- مراحل پولشویی

۱-۵- مرحله جای گذاری یا مکان یابی و استقرار (placement stage)

در این مرحله پول آلوده به سیستم مالی رسمی تزریق شده و وجوه نقد به ابزارهای پولی مانند چک های مسافرتی، حواله های پولی تبدیل می شود. یا وجوه کلان از طریق سپرده گذاری در موسسات مالی رسمی و غیر رسمی یا ارسال پول به خارج از مرز با خرید کالاهای ارزشمند به وجوه خرد تبدیل می شود.

اولین مرحله از فرایند جرم پولشویی جای گذاری یا تزریق عواید حاصل از فعالیت های مجرمانه به شبکه مالی رسمی، با هدف تبدیل و تغییر منشا و یا مالکیت آن است. معمولاً جای گذاری عواید حاصل از جرم با تقسیم وجوه نقدی کلان به مبالغ کوچک صورت می گیرد. این شیوه به نحوی است که وجوه سپرده گذاری شده (کمتر از سقف معین پیش بینی شده برای گزارش دهی) متعاقباً به خارج انتقال می یابند و بسرعت استرداد می شوند. مجرمان این روش را در اغلب کشورها، مورد استفاده قرار می دهند. از دیگر روشهایی که مورد استفاده

تطهیرکنندگان پول قرار می‌گیرد، استفاده از نام بستگان نزدیک یا سایر اشخاصی است که به گونه‌ای با مجرمان در ارتباط هستند. همچنین تشکیل شرکتهای صوری یا شرکتهایی که اساساً به منظور پول شویی تاسیس می‌شوند و در نقاطی به ثبت می‌رسند که مقررات در این خصوص آسان است.

روش دیگری که مورد استفاده قرار می‌گیرد، این است که مهاجران مبالغ جزئی و کم را در یک حساب مشترک می‌ریزند. گردش این حساب به نحوی است که واریز به آن، توسط اشخاص غیر مرتبط یا به صورت مبالغ جزئی صورت می‌گیرد.

۲-۵- مرحله پنهان سازی یا لایه چینی (layeing stage)

این مرحله معطوف به جداسازی عواید حاصل از جرم، از منشاء غیر-قانونی آن است. این عمل از طریق ایجاد لایه‌های پیچیده ناشی از معاملات (نقل و انتقالات) چندگانه با هدف مبهم ساختن فرآیند حسابرسی و عدم امکان ردیابی منشاء مالی صورت می‌پذیرد. این امر، متضمن انجام دادن عملیاتی مانند: حواله وجه سپرده شده نزد بانک‌ها

و موسسات مالی دیگر، یا تبدیل سپرده نقدی به اسناد پولی دیگر (اوراق بهادار، سهام و چک‌های مسافرتی) است.

۳-۵- درهم آمیزی یا یکپارچه سازی

آخرین مرحله در فرایند پولشویی، یکپارچه سازی یا فراهم آوردن پوششی مشروع برای توجیه قانونی عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه است. چنانچه مرحله لایه گذاری با موفقیت انجام شد، عواید حاصل از جرم باید به نحوی وارد چرخه اقتصاد قانونی و رسمی شود. این مرحله، از طریق روشهای متعددی، مانند سوق‌داری‌های نامشروع به سوی اشخاص یا شرکت‌هایی که به نحوی با مجرمان در ارتباط هستند، یا از طریق روشهای دیگری مانند، تاسیس شرکت‌های پوششی و غیره انجام می‌پذیرد.

۶- روشهای پولشویی

۱-۶- پول‌های حاصل از پولشویی از حالت نقدینگی خارج و وارد سیستم بانکی می‌شود، سپس آنقدر جابه‌جا شده و از حسابی به حساب دیگر واریز می‌شوند تا هویت مالک واقعی آن مخدوش شود و

بالاخره در آخرین مرحله با خرید سهام شرکتها و یا سرمایه گذاری در عرصه های مختلف قانونی، فرم و شکل قانونی می یابند.

۲-۶- از معمولترین و مهمترین روشهای پولشویی این است که پولشویان برای کاهش جلب توجه مجریان قانون به عملیات پولشویی، مقادیر زیادی پول نقد را به مقادیر کوچکی تبدیل و یا به طور مستقیم در بانک سرمایه گذاری می کنند و یا با آن ابزارهای مالی چون چک، سفته و غیره می خردند و در مکان های دیگر سپرده گذاری می کنند.

۳-۶- از شیوه های دیگر تطهیر پول می توان به سرمایه گذاری موقت در بنگاههای تولیدی - تجاری قانونی، سرمایه گذاری در بازار سهام و اوراق قرضه، ایجاد سازمانهای خیریه قلابی، سرمایه گذاری در بازار طلا و الماس، شرکت در مزایده های اجناس هنری و کالاهای قدیمی و انتقال پول به کشورهای دارای مقررات بانکی آزاد مثل کشور سوئیس اشاره کرد. به صورتی که پول کثیف زمانی که در فعالیتهای قانونی وارد و سرمایه گذاری شود، در طول گردش با پول های تمیز مخلوط می شود، به طوری که دیگر شناسایی آن ناممکن می شود.

۴-۶- از دیگر شیوه های پولشویی خرید مغازه‌ها، رستوران‌ها و کیوسک‌ها است، جاهایی که روزانه در آن روند و چرخه پول وجود دارد و بدین وسیله می‌توان به طور مصنوعی با تزریق روزانه مبالغی از پول‌های غیر قانونی به درآمد آنها بدون هیچ گونه دردسری این پولها را به حسابی در بانک واریز کرد.

۷- بررسی پدیده پولشویی در بعد بین‌المللی

۷-۱- اسناد بین‌المللی

پولشویی از جمله جرایمی است که برخلاف روند متعارف در سیر تکاملی جرایم و تکوین آنها از حقوق جزای بین‌الملل به حقوق داخلی راه پیدا می‌کند. از میان اسناد مختلفی که در این خصوص پیش بینی شده و به تصویب رسیده اند می‌توان موارد زیر را نام برد:

۱) کنوانسیون وین ۱۹۸۸ درباره مبارزه بین‌المللی با قاچاق مواد مخدر و داروهای روان‌گردان: در این کنوانسیون علاوه بر جرم‌انگاری قاچاق مواد مخدر، اعضا بایستی تدابیری را جهت مبارزه با استفاده از درآمدهای نامشروع جرم اتخاذ کنند و در این راستا از اقداماتی نظیر

تعدیل قواعد راز داری در بانک ها و موسسات اقتصادی که با پولشویی مواجه هستند، دریغ نکنند.

۲) در کنوانسیون پالرمو ۲۰۰۰ درباره مبارزه بین المللی با جرایم سازمان یافته از دولت ها خواسته شده است نه تنها، به مبارزه با تطهیر پول و درآمدهای تطهیر شده و سود آن ها و یا معادل آن ها مبادرت کنند، بلکه با تقدم اماره مجرمیت بر اصل براءت در موارد مظنون و مشکوک، درآمدهای مظنون به عواید حاصل از جرم را نیز توقیف کنند. علاوه بر دو سند بین المللی فوق اسناد مهم منطقه ای بویژه اسناد اروپایی نیز در این زمینه جایگاه ویژه ای برای خود یافته اند.

۲-۷- پولشویی در حقوق دیگر کشورها

در این مبحث پدیده پولشویی در سه کشور مورد بررسی قرار می-گیرد:

■ بریتانیا :

در این کشور، قانون راجع به جرایم پولشویی در باب قاچاق مواد مخدر، ابتدا در سال ۱۹۸۶ به تصویب رسید. اما تا سال ۱۹۹۳ که

قانون جدید عدالت کیفری تصویب شد و قانون سال ۱۹۸۸ را اصلاح کرد مقررات حاکم بر جرم پولشویی کلیه اشکال عمل را در بر نمی‌گرفت. طبق قانون جدید عدالت کیفری هر کس در ترتیباتی مشارکت کند که هدف آن قادر ساختن شخص دیگری به حفظ کنترل بر عواید حاصل از عمل جنایی باشد مجرم شناخته می‌شود، خواه این عواید را در دسترس آن شخص بگذارد و خواه از طرف وی آن را برای تحصیل درآمد به سرمایه گذاری اختصاص دهد آن هم در حالی که می‌داند آن شخص دیگر مرتکب عملی جنایی شده است یا از عملی جنایی منتفع می‌شود، اما چنان چه متهم ثابت کند که نمی‌دانسته یا آگاهی کامل نداشته است که ترتیبات مزبور به عواید عملی جنایی مربوط می‌شده یا شخص دیگری را قادر به کنترل عواید حاصل از عمل جنایی می‌ساخته یا عواید مزبور را در دسترس آن شخص قرار می‌داده یا به واسطه سرمایه گذاری از طرف او برای وی کسب دارایی می‌کرده یا قصد افشای جزییات مربوط به ترتیبات انجام شده را داشته یا قصورش در افشای امر به واسطه عذر موجهی بوده است، اعمالش مجرمانه شناخته نخواهد شد.

علاوه بر این مقرراتی در این قانون جهت حمایت از حقوق اشخاص درگیر در این ترتیبات که گام های موثری برای افشای وجود چنین ترتیباتی نزد پلیس یا مقامات ذی صلاح دیگر برداشته باشند، گنجانده شده است.

به همین ترتیب هر شخصی که به منظور فرار از تعقیب قضایی یا صدور و اجرای حکم توقیف اموال دست به پنهان کاری یا پوشش دادن دارایی هایی بزند که جز عواید ناشی از عمل جنایی وی باشد یا به تبدیل و انتقال این دارایی ها مبادرت ورزد، مجرم شناخته خواهد شد. همین طور پنهان کاری و پوشاندن هر نوع دارایی که جزء عواید حاصل از عمل جنایی شخص دیگری باشد یا تبدیل و انتقال این دارایی ها به منظور کمک به آن شخص برای فرار از تعقیب قضایی یا صدور و اجرای حکم توقیف جرم محسوب می شود.

■ سویس:

در پاسخ به این انتقاد که خدمات و سرویس های مالی توسعه یافته سوئیس فاقد محدودیت های قانونی و مقررات امنیتی و سخت گیرانه بانکی است و از این رو کشور به محل امنی برای حفظ عواید ناشی از

فعالیت های جنایی و غیر قانونی تبدیل شده، دولت سوئیس اقداماتی را به منظور محدود کردن فعالیت های مربوط به پولشویی اتخاذ کرده است.

از جمله اقدامات بین المللی که با مشارکت دولت سوئیس انجام شده می توان به "نیروی ویژه اقدامات مالی" اشاره کرد که در سال ۱۹۸۹ توسط کشورهای گروه ۷ به منظور اتخاذ تدابیری برای مقابله با پولشویی تشکیل شد. این نیروی ویژه در مجموع ۴۰ پیشنهاد برای نحوه عمل ملی و بین المللی ارائه داده که اقدامات اتخاذ شده توسط سوئیس به منظور مقابله با پولشویی بیشتر مبتنی بر همین پیشنهادها بوده است.

به موجب قانون کیفری فعلی سوئیس هر کس از شناسایی منبع دارایی ها یا کشف و توقیف دارایی هایی جلوگیری کند که می داند یا می دانسته از فعالیت های مجرمانه حاصل شده است، مجرم شناخته می شود.

در قانون سوئیس این فعالیت های مجرمانه بسیاری از جرائم جدی نظیر دزدی، سرقت به عنف، کلاهبرداری، اخاذی، آدم ربایی و البته

قبول رشوه توسط ماموران دولتی را شامل می شود. جرم ارتكابی در سوئیس قابل مجازات خواهد بود حتی اگر جرم اصلی در خارج از کشور ارتكاب یافته باشد البته مشروط به این که مجموعه اوضاع و احوال تشکیل دهنده جرم اصلی هم به موجب قانون سوئیس و هم به موجب قانون خارجی جرم باشد. مقررات کیفری سوئیس قبول امانتداری کمک به سرمایه گذاری یا انتقال سرمایه های شخص ثالث توسط واسطه های مالی را که با وجود قراین هشدار دهنده بدون شناسایی هویت مالک اصلی صورت گرفته باشد جرم می شناسد. در پی اصلاحات به عمل آمده در مارس ۱۹۹۴ این قانون به اشخاص مربوطه حق می دهد تا مقامات اجرایی را از شواهد موجود این ظن که سرمایه ها دارای منبع جنایی است مطلع سازند.

حق این گزارش دهی به واسطه لزوم محرمانه بودن معاملات به موجب مقررات بانکداری سوئیس مایه مشاجرات حقوقی بوده است.

در اکتبر ۱۹۹۷ قانون پولشویی در سوئیس به تصویب رسید. هدف از این قانون مبارزه با پولشویی و تضمین سطح مناسبی از احتیاط در معاملات مالی است. این قانون، برخی اقدامات بین المللی اتخاذ شده

برای مبارزه با پولشویی را نیز در خود منظور کرده است. به علاوه قانون مذکور از جهاتی مکمل برای قوانین موجود سوئیس از جمله مقررات کیفری آن است.

نخست مطابق این قانون واسطه های مالی موظفند هر گونه آگاهی یا ظن به انجام فعالیت های جنایی را که در جریان روابط تجاری خویش با مراجعین شان به دست می آورند، گزارش کنند.

وکلا و سردفتران رسمی از این قاعده مستثنی هستند مگر آنکه در شرایطی ویژه از وجود فعالیتهای جنایی آگاه شوند یا چنین ظنی پیدا کنند. دوم در کنار تعهد به گزارش این قانون واسطه های مالی را موظف به مسدود کردن دارایی هایی می کند که موضوع گزارش هستند. هدف از این اقدام جلوگیری از ناپدید شدن سرمایه هایی است که ظن آن می رود جزء عواید ناشی از فعالیت های مجرمانه باشد. مسدود کردن سرمایه ها بیش از پنج روز تجاری طول نخواهد کشید و پس از سپری شدن آن دارایی ها خود به خود آزاد خواهد شد مگر آن که مقامات اجرایی تصمیم به مداخله بگیرند. سرانجام این قانون حاوی مقرراتی است موسوم به "مشتری خود را بشناس" که

برای پیش برد اجرای قواعد و مقررات مبارزه با پولشویی منظور شده است.

قواعد مشتری خود را بشناس عنصر مهمی در استراتژی کلی مبارزه با پولشویی محسوب می شود این قواعد بخشی از پیشنهاد های نیروی ویژه اقدامات مالی است و شامل قواعد و مقرراتی نظیر شناسایی مشتری و قواعد دفترداری و همین طور تعهد به روشن کردن پیشینه اقتصادی معاملات مشکوک می شود.

۸- بررسی اثرات منفی پدیده پولشویی بر نظام اقتصادی

۸-۱- اثرات منفی اقتصادی داخلی پولشویی

پدیده پولشویی آثار سوء اقتصادی بسیاری را به همراه دارد. قانونی جلوه دادن درآمدهای نامشروع علاوه بر کاهش اشتغال مولد در کشور، تخریب بازار مالی، افزایش فاصله های طبقاتی، فساد سیاسی، تاثیرات منفی بسیاری بر توزیع درآمد، تخریب روز افزون بخش خصوصی اثرات بلند مدت دیگری نیز دارد که تنها گذر زمان و تاریخ قادر به قضاوت در خصوص آن خواهد بود. براساس بررسی های انجام شده میزان پول کثیف در گردش اقتصاد کشور مبلغ ۱۱ میلیارد دلار

است که حتی این آمار نیز بر اساس احتمالات و پنهان کاری های معمول در خصوص مسائل حیاتی از این قبیل نمی تواند بیانگر رقم واقعی باشد.

فساد مالی-اقتصادی، جنایتی است که عمر آن به قدمت بشر می رسد و در آثار بسیاری از مورخان می توان سابقه تطهیر پول را در اقتصاد داخلی مشاهده کرد. مخفی کردن دارایی ها و جابه جایی ثروت از طرف بازرگانان و تجار در مقابل حکومت انتقال مالکیت یک قطعه زمین تحت عنوان هبه از طرف فروشنده و پرداخت هدایا از طرف خریدار در زمین هایی که حق فروش از آنان سلب شده بود از جمله پیشینه ای است که در تاریخ ثبت شده است.

۲-۸- تخریب بازار مالی

تخریب و تضعیف بازار مالی از آثار مهم اقتصادی پولشویی به شمار می رود بدین معنا که پولشویی سبب بی ثباتی در بازار مالی می شود. عملیات پولشویی منابع زیادی از پول وارد بازار مالی می کند که قابل کنترل نیست. این حرکت های غیر قابل کنترل توسط پولشویان کارایی بازار مالی را کاهش داده و مشکلاتی را در زمینه نقدینگی و

امور اجرایی به بار می آورد و با ایجاد عدم ثبات در بازار مالی اعتماد صاحبان منابع مالی ارز این بازار از بین می رود و در نتیجه سرمایه-گذاری مالی و جذب منابع مالی در بازار مالی تضعیف می شود. پولشویان با تشدید فعالیت های غیرقانونی در بازار مالی آن را در انحصار خود در می آورند و جریان بازار را به سود خود تغییر می دهند در نتیجه کنترل دولت بر سیاستگذاری های اقتصادی کاهش می یابد و چون آنها خارج از کنترل دولت کار می کنند مشکلاتی در زمینه دریافت مالیات نیز برای دولت پیش می آید. پولشویان با فرار از قانون و نپرداختن مالیات و در عین حال انجام فعالیت اقتصادی در کشور سبب کاهش درآمد دولت می شوند به این معنا که حجم عظیمی از درآمد کشور در شرایطی در گردش است که دولت قادر به دریافت مالیات از این سرمایه ها دارایی ها و درآمد ها نیست. قاچاق کالا و مواد مخدر از عمده ترین جرایم منشا پولشویی به خصوص در ایران است.

۳-۸- تخریب بخش خصوصی

همان طور که در مبحث های قبل گفته شد پولشویی اثرات اقتصادی سنگینی را بر جامعه تحمیل می کند. در سال های گذشته و با ظهور مباحث مربوط به خصوصی سازی و بالا گرفتن مباحث مربوط به کم کردن دخالت بخش دولتی در اقتصاد، یکی از مطالب مهم توانمندی بخش خصوصی در بدست گرفتن بخش هایی از اقتصاد بود که از سیطره حاکمیت بخش دولتی خارج می گردید.

پولشویی باعث می گردد که افرادی با ثروت باد آورده ناشی از جرایم بزرگ به راحتی کنترل قسمتی از بخش خصوصی را در دست بگیرند و عمدتاً با ضعف در عملکرد و تلاش در راه باند بازی و اعمال جرایم سنگین مالی به اقتصاد بخش خصوصی ضربه ای جبران ناشدنی وارد سازند. چنین مجرمانی در واقع دست صاحبان صنایع و نهادهای بخش خصوصی را که به واقع در پی کار و در دست گرفتن این بخش از اقتصاد هستند را کوتاه کرده و گاهی با بیرون کشیدن یکباره سرمایه شان ضربه دومی به پیکره این بخش وارد می سازند.

۴-۸- تاثیر منفی بر توزیع درآمد

توزیع درآمد یکی از مباحث مهم اقتصاد است. فاصله طبقاتی زیاد باعث می گردد که اقتصاد نتواند عملکرد و بهینه سازی صحیحی در توزیع منابع را ارائه دهد و سیاستگذاری های اقتصادی بی شک محکوم به شکست خواهد شد.

جامعه ای که تفاوت بین درآمد اقشار آسیب پذیر و اقشار مرفه از زمین تا آسمان باشد مسلماً هرگز نخواهد توانست در راه توسعه و رفاه اجتماعی و رضایت مردم گام بردارد. متأسفانه مباحث مربوط به جرایم مالی و آسیب زدن های اقتصادی به پیکره جامعه همراه با بی مهری حقوقدانان و متخصصان قانون قرار گرفته است. ثروت های ناشی از جرم کثیف پولشویی گاه آنقدر این فاصله فقیر و غنی را در جامعه زیاد می کند که دیگر هدف اصلی اقتصاد در بین این همه فاصله گم می شود. تاثیر مستقیم پولشویی بر توزیع درآمد باعث می شود که قشری روز به روز غنی تر و قشری روز به روز مفلس تر گردد. قوه مقننه می تواند با ابزار قانونگذاری نقشی مهم در پر کردن این فاصله بازی کند.

۵-۸- اثرات سو اقتصادی بین المللی پولشویی

قانونی جلوه دادن پول های حاصل از فعالیت های غیر قانونی و زیر-زمینی آثار بین المللی تاسف باری را مخصوصا برای کشورهای توسعه نیافته و یا به عبارت زیبا تری در حال توسعه به همراه خواهد داشت که در دراز مدت این صدمات می تواند سدهای سترگی را بر سر راه توسعه یافتگی ایجاد کند. سدهایی که حتی سیاست های مطلوب اقتصادی و مبارزان مقابله با فساد اقتصادی نیز یارای مقابله با آن را ندارند.

براساس گزارش کمیسیون دادگاه جرایم مالی در دهلی نو به تاریخ دسامبر ۲۰۰۳ آخرین آماری که از میزان پول حاصل از جرم ارائه شده است مبلغی حدود ۷۸ تریلیون دلار اعلام گردیده و براساس تحقیقات صندوق بین المللی پول جمع فعالیت های پولشویی برای تطهیر درآمدهای حاصل از جنایت بین ۲ تا ۵ درصد درآمد ناخالص داخلی (GDP) دنیا را تشکیل می دهد و طبق آمار دیگر در اروپا و امریکا قاچاقچیان در دقیقه ۲۳۱۵۵ دلار در آمد دارند و موفق می-شوند ۹/۹۹ درصد آن را به حساب های امن بانکی بسپارند و نیز

سازمان توسعه و همکاری های اقتصادی در سال ۱۹۹۳ از تطهیر سالانه دست کم ۸۵ میلیارد دلار سود حاصله از قاچاق مواد مخدر خبر می دهد.

۶-۸- مانعی بزرگ بر سر راه جهانی شدن اقتصاد

اگر بپذیریم که جهانی شدن اقتصاد یک واقعیت اجتناب ناپذیر بوده و باید به دنبال سیاست مناسبی برای بهره گیری صحیح از منابع جهانی شدن باشیم، پولشویی و عملیات مربوط به آن این سیاست ها را با مشکل روبرو می سازد. مخلوط کردن عواید غیر قانونی با درآمدهای قانونی در قالب جهانی شدن اقتصاد راحت تر انجام می-گیرد. این نظر به این معنا نیست که به دنبال بهره گیری از منابع جهانی شدن اقتصاد نباشیم بلکه به این معناست که با وجود فرآیند جهانی شدن باید هزینه فعالیت های پولشویی، افزایش یابد.

جهانی شدن یک روند عینی و ضروری است که بشریت را در طول تاریخ خود همراهی می کند. جهانی شدن در عین حال یک فرایند اجتماعی است که عملکرد آن ناشی از تاثیرگذاری متقابل افراد، گروه-ها، اقشار، طبقات، ملیت ها و جوامع مدنی بر روی یکدیگر خواهد بود.

این روند بلا واسطه با اهداف و منافع آن ها اجین گردیده و بدین لحاظ یک اسلوب ویژه برای شناخت آن لازم است.

۷-۸- برهم زدن تعادل در بخش خارجی اقتصاد

یکی از برنامه های مجرمان برای انتقال درآمدهای غیر قانونی به کشورهای دیگر استفاده از کانال واردات و صادرات است. بررسی های به عمل آمده نشان می دهد که بخش زیادی از این فعالیت ها مربوط به کالاها و خدمات لوکس و غیر ضروری برای رشد اقتصادی است. که به قیمت ارزان وارد کشور شده و در نتیجه بازار مصرف داخلی را به خود جذب کرده و در نهایت موجب ورشکستگی بخش تولیدی در داخل می شود.

علاوه بر آن درآمد حاصل از ورود این کالاها و فروش آن در داخل صرف سرمایه گذاری و یا خرید کالاها و خدمات داخلی نمی شود بلکه برای مقاصد مجرمانه به فعالیت های غیر قانونی در داخل یا خارج کشور اختصاص می یابد.

در بعد صادرات هم اگر فعالیت هایی از جانب آن صورت گیرد اولاً: بیشتر بر کالاهای لوکس و عتیقه متمرکز می شود و ثانیاً: درآمدهای

حاصل از این نوع صادرات به داخل کشور باز نمی گردد. نتیجه این فعالیت ها عدم تعادل در بخش خارجی اقتصاد و به دنبال آن بی ثباتی در اقتصاد داخلی خواهد بود.

شخصی که با استفاده از پدیده شوم پولشویی به پول هنگفتی دست یافته، حتی اگر این پول را در راه واردات و صادرات به کار نیندد به عبارت دیگر شخص مجرم با پنهان شدن منشا جرم درآمد نامشروع خود را در چرخه اقتصادی به کار گرفته و سعی در انجام یک فعالیت مفید اقتصادی می نماید در حالی که چه بسا با به کار گرفتن سود این پول کثیف در راه جرم دوم، ضربه ای دیگر بر بخش های داخلی و بالاخص خارجی اقتصاد وارد کند.

در مجموع عملیات پولشویی در سطح وسیع، اثرات نامطلوب و زیانباری بر اقتصاد کشورها و جامعه جهانی برجای می گذارد که از جمله این اثرات مخرب و زیانبار می توان به مواردی به شرح ذیل اشاره نمود:

۱. پولشویی موجب گسترش فعالیت های مجرمانه و زیرزمینی می شود و مجرمان و خلافکاران امکان ادامه حیات می یابند؛

۲. کاهش تولید ناخالص ملی (GNP) به دلیل فرار مالیاتی و عدم ثبت وجوه حاصل از اعمال مجرمانه و تحت تأثیر قراردادن سیاست‌های اقتصادی.
۳. فرار سرمایه از کشور جهت تطهیر؛
۴. پولشویی بازارهای مالی را مختل می‌کند، معاملاتی که برای مقاصد پولشویی انجام می‌گیرد تقاضا برای نقدینگی را افزایش می‌دهد، نرخ بهره و ارز را بی‌ثبات می‌کند و به رقابت غیرعادلانه منجر می‌شود و در نتیجه موجب افزایش نرخ تورم در کشورهایی می‌شود که مجرمان در آن جا فعالیت می‌نمایند و پول را تطهیر می‌کنند؛
۵. انباشت ثروت و قدرت در دست مجرمان و گروه‌های بزهکار امنیت ملی و اقتصاد کشور را تهدید می‌نماید؛
۶. کاهش تمایل به سرمایه‌گذاری در فعالیتهای مولد؛
۷. تضعیف بخش خصوصی قانونی، چون پولشویان به‌منظور مخفی نمودن و پوشش درآمدهای حاصل از فعالیتهای غیرقانونی خود، شرکت‌ها و مؤسسات مختلفی تشکیل داده و عواید حاصله را با وجوه قانونی ادغام می‌نمایند و چون از قدرت مالی بالایی برخوردارند

می توانند محصولات و خدمات خود را با قیمتی کمتر از سطح قیمت بازار ارائه نمایند این موضوع رقابت را برای شرکت های قانونی مشکل می نماید و موجب تضعیف بخش خصوصی قانونی می شود؛

همچنین پولشویی موجب فاسد شدن ساختار حکومت و آسیب رسانی به اعتبار دولت ها و نهادهای اقتصادی کشورها می گردد.

۸. چون پول شویان الزاماً به دنبال کسب سود حاصل از سرمایه گذاری وجوه غیرقانونی خود در فعالیتهای اقتصادی نیستند بلکه هدف اصلی آنها نگهداری اصل وجوه است، لذا پولشویان سرمایه های خود را باری به هر جهت و پیش بینی نشده در بخش های مختلف اقتصادی سرمایه گذاری می نمایند که این موضوع خسارت های جدی به بخش هایی که پولشویان در آن سرمایه گذاری می نمایند و در نتیجه به کل اقتصاد وارد می نمایند.

۹- سیاست گذاری برای مبارزه با پولشویی

دولت ها باید برای مبارزه با پولشویی، یکسری از قوانین و مقرراتی را که به پولشویی مجال می دهند، تغییر دهند و همچنین با پیگیری یکسری از سیاستها به مبارزه با پولشویی بپردازند. برای تدوین

سیاستهای ضد پولشویی، تهیه گزارشات آماری دقیق مورد احتیاج می‌باشد. سپس باید به تدوین و تصویب قانون ضد پولشویی پرداخته شود. در بسیاری از کشورها، با استفاده از تکنیکهای فنی صندوق بین‌المللی پول قوانینی را که بانکهای مرکزی، بانکهای تجاری و ارزی توسط آنها اداره می‌شود، فرمول بندی کرده‌اند. برای این منظور باید قوانینی برای بانکداری تصویب گردد که کلیه بانکها و شعب خارجی آنها را از پولشویی دور سازد.

سیاست دیگر، کنترل و نظارت بر ارزشهای خارجی می‌باشد. بدین صورت که دولت‌ها باید با ارائه تمهیداتی در راس بازارهای مالی قرار گرفته و بر نقل و انتقالات ارزشهای خارجی نظارت داشته باشند. اعمال نظارت بر موسسات مالی و بانکها نیز سیاست دیگر مبارزه با پولشویی می‌باشد. برای این منظور، سازمان بین‌المللی مبارزه با پولشویی (FATF) که شامل ۲۹ کشور به همراه اتحادیه اروپا و شورای همکاری خلیج فارس می‌باشد اعلامیه‌ای صادر نموده که همکاری مجریان قانون در راستای شناسایی مشتریان بانکها و نظارت بر رفتارهایشان را با نگهداری و ثبت اطلاعات مربوطه و گزارش

رفتارهای غیر قانونی آنها مورد توجه قرار داده است. زیرا پولشویی در سطح وسیع منجر به آلوده شدن مدیران سیستم بانکی و در نتیجه کل سیستم مالی خواهد شد.

یکی دیگر از سیاستهای کلان دولت، وصول مالیات است. بدین ترتیب که اصلاح ساختار مالیاتی کشور، سبب جلوگیری از فرار مالیاتی و در

نتیجه جلوگیری از ایجاد پول های کثیف و پولشویی خواهد شد

با توجه به اثرات مخرب و زیان بار اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی پولشویی، امروزه ضرورت جلوگیری از تبدیل، نقل و انتقال، پذیرش یا تملک داراییها با منشأ غیرقانونی کاملاً احساس می گردد.

در صورت عدم مبارزه با پولشویی حلقه های پیشین و پسین مبارزه با مفساد اقتصادی ناقص می باشد از این رو کشورها برای مبارزه با

پولشویی ابتداءً می بایست نسبت به تصویب و اجرای قانون مبارزه با پولشویی که یکی از اقدامات مفید و زیربنایی برای ریشه کنی اقدامات

مجرمانه و فساد مالی است اقدام نمایند. زیرا اجرای قانون می تواند به برقراری امنیت و ثبات اقتصادی در کشور منجر شود و عرصه را بر

رفتارهای مجرمانه تنگ نماید. اگرچه عده ای معتقدند که اجرای قانون

مبارزه با پولشویی موجب خروج سرمایه از کشور می‌گردد. ولی در صورتی که با جرم اقتصادی برخورد اقتصادی شود و نه برخورد سیاسی موجب ایجاد امنیت بیشتر اقتصادی می‌گردد. در این جا به برخی از راهکارهای مبارزه با پولشویی اشاره می‌نماییم.

۹-۱- عضویت در معاهدات پولی و مالی بین‌المللی و استفاده از امکانات آن‌ها برای مقابله با پولشویی، مصونیت هر کشور را در مقابل پولشویی بیشتر می‌نماید. آنچه که اهمیتی فراتر از قوانین پولشویی یافته، چگونگی تعاملات و همگرایی‌های منطقه‌ای و بین‌المللی میان کشورها برای استقرار چترهای نظارتی و کنترلی مبارزه با پول‌های کثیف است. از این رو کشورها که واقفند به تنهایی قادر به مبارزه با پولشویی نیستند و این مبارزه ماهیتی فراملی و فرامرزی دارد، تلاش می‌نمایند با پیوستن به توافق‌نامه‌های منطقه‌ای یا الحاق به کنوانسیون‌های بین‌المللی و یا مشارکت در دیگر موافقت‌نامه‌های جهانی از آفات مخرب و زیانبار پولشویی بکاهند.

۹-۲- سیاست کنترل و نظارت بر ارزهای خارجی و به‌کارگیری شیوه‌های نظارتی به‌منظور ممانعت از پولشویی توسط کارکنان دولت

و آموزش های ضد پولشویی به کارکنان بانک ها و صرافی ها و استفاده از کمک های فنی صندوق بین المللی پول؛

۳-۹- اصلاح ساختار مالیاتی کشور و جلوگیری از فرار مالیاتی پولشویان؛

۴-۹- از آنجا که شبکه بانکی و صندوق های قرض الحسنه بهترین وسیله برای تطهیر پول می باشند، بازسازی واسطه های مالی شبکه بانکی و مؤسسات اعتباری می تواند نقش کلیدی و مؤثری در جهت جلوگیری از گسترش پولشویی ایفا نماید؛

۵-۹- فاصله گرفتن از اقتصاد دولتی و ایجاد فضای سالم رقابتی در اقتصاد، زمینه را برای مبارزه با پولشویی فراهم می نماید؛

۶-۹- ایجاد و استقرار نهادی سازماندهی شده و تشکیلاتی مقتدر جهت مبارزه با پولشویی؛

۷-۹- چون پولشویان از ثروت و قدرت بالایی برخوردارند و اکثراً نیز با یکدیگر به مبادله مالی می پردازند برخی از پولشویان کاملاً مسلط به فن آوری های اطلاعاتی نظیر اینترنت یا شیوه های جدید تجارت الکترونیک هستند لذا زمان آن فرا رسیده است که نظام های اطلاعاتی

و امنیتی، نظامی و انتظامی کشورها به قلمرو این حیطه‌های فن‌آوری وارد شده و در چارچوب تجویزهای قانونی بتوانند پیام‌های اینترنتی یا وبسایت‌های پولشویان را رمزبازی و فیلترگذاری کنند؛

۸-۹- با نام‌کردن حساب‌های بانکی بی‌نام در زمان افتتاح حساب‌ها و بستن این‌گونه حساب‌ها؛

۹-۹- وجود گزارشات آماری یکی از ابزارهای مهم برای عملیات ضد پولشویی است با استفاده از گزارشات آماری دقیق، امکان برنامه‌ریزی مطمئن برای عملیات ضد پولشویی وجود دارد؛

۱۰-۹- اجرای عملیات بانکداری اسلامی در جریان مبارزه با پولشویی. گرچه در فعالیت‌های افراد در بانکداری اسلامی و همچنین سایر معاملات اصل بر صحت است، با این وجود سیاست بانک‌های اسلامی باید بر این باشد که طریقی برای تطهیر درآمدهایی که از طریق غیرمجاز فراهم شده، نگردند، ضمن این که اصل تحریم ربا و حرمت فعالیت‌های باطل (لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالْبَاطِلِ) از ویژگی‌های بانکداری اسلامی در حذف ریشه پدیده پولشویی است و بدیهی است چنان‌چه بتوان ثابت کرد سپرده‌ای در بانک اسلامی از طریق غیرمجاز

تجهیز گردیده براساس احکام دینی این سپرده را می توان ضبط کرد و به صاحب اصلی آن مسترد نمود.

در نهایت باید گفت با جرم اعلام نمودن پولشویی و تصویب و اجرای قوانینی برای بانکداری که کلیه بانکها و شعب داخل و خارج کشور را از پولشویی دور سازد می توان بستر مناسب را جهت عملیات ضد پولشویی ایجاد نمود.

۱۰- پدیده پولشویی در ایران

پدیده پولشویی در کشور ما بیشتر با سرنوشت پول های بدست آمده از قاچاق مواد مخدر بر سر زبان ها افتاد. در حالی که این پدیده می تواند چرخه عظیمی از درآمدهای نامشروع ناشی از جرائم بزرگ را شامل شود.

پولشویی مصداق بارز یک جرم سازمان یافته است که با کمک دسته ای از مجرمان به وقوع می پیوندد. هدف اصلی چنین افرادی گریز از پیامدهای قانونی در خصوص عواید حاصله از جرم اصلی است. افزایش چشمگیر نرخ پولشویی در کشورمان در سال های اخیر، دقت نظر و ممارست بیشتری را در مبارزه با این پدیده می طلبد.

پولشویی در ایران از دوران جنگ ایران و عراق رو به افزایش گذاشت. براساس گفته یکی از اعضاء مرکز تحقیقات بانک مرکزی، پول‌هائی که از منابع غیرقانونی تحصیل شده و در ایران پولشویی شده‌اند، از شش درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۵۰، به ۱۵ درصد در سال ۱۳۶۰ رسیده و ۲۰ درصد کل فعالیت‌های اقتصادی کشور را در سال ۸۲ دربر گرفته است. بنابراین، در این مدت، پولشویی نه تنها مهار نشده، بلکه به علت گسترش سازمان‌های زیرزمینی، به‌طور گسترده توسعه پیدا کرده است.

۱-۱۰- زمین‌های پولشویی در ایران

■ ایران، شاهراه قاچاق مواد مخدر

یکی از گسترده‌ترین عملیات پولشویی، به پول‌هائی مربوط می‌شود که از قاچاق مواد مخدر به دست می‌آیند؛ و متأسفانه ایران هم به شدت درگیر آن می‌باشد. دو منطقه مهم تولید تریاک در دنیا وجود دارند که یکی از آنها به هلال طلائی (ایران، پاکستان، افغانستان) و دیگری به مثلث طلائی (برمه، لائوس، تایلند) شهرت دارد. ایران مرکز

استراتژیک مهم برای اولی است و برای دومی هم به عنوان جاده ترانزیت و مدخل ورودی اروپا، روسیه و ترکیه عمل می کند.

▪ بنادر غیرقانونی

به علت ضعف مقررات بازرگانی و نهادهای اجرائی، بسیاری از اقلام موردنیاز جامعه به صورت قاچاق وارد ایران می شوند. بنا به گفته های غیررسمی، حدود ۶۲ بندر قاچاق که زیر پوشش حوزه گمرک قرار ندارند، در ایران فعال می باشند. این بنادر نه تنها مبادرت به ورود قاچاق کالا در ایران می کنند، بلکه برخی از آنها انحصار ورود برخی از کالاهای مهم را نیز عهده دار می باشند. گرچه ورود کالا به این شکل به ایران ممنوع است، اما به علت فقدان امکانات تولیدی داخلی و فشار تقاضا، این گونه کالاها پس از ورود به کشور، به راحتی و به صورت قانونی در بازارهای زیر سلطه انحصارگران خرید و فروش می شوند.

▪ پول بدون بهره

عامل دیگری که راه را برای مقوله پولشویی هموار کرده است، مشکلات ناشی از اقتصاد سنتی است که در جامعه ایران ریشه ای عمیق دارد. صندوق های قرض الحسنه که عمدتاً مؤسساتی غیررسمی

هستند، معاملات پولیشان بدون بهره است و فعالیت‌های مالی خود را بدون کسب مجوز از بانک مرکزی و بدون نظارت این نهاد پولی انجام می‌دهند، به همین دلیل، عملیات این صندوق‌ها سیاست‌های پولی دولت در جهت کنترل تورم و سایر زمینه‌های اقتصادی مربوط را به‌صورتی جدی تحت تأثیر قرار می‌دهد و به‌خصوص دولت را از استفاده از پس‌اندازهای مردم محروم می‌کند.

■ معمای لاینحل "حواله"

یکی از اجزاء اقتصاد ایران، استفاده وسیع از ابزاری به نام "حواله" است. حواله یکی از راه‌های انتقال پول در داخل و خارج از کشور است که به موازات بانک‌ها کار نقل و انتقال وجوه را به سهولت بیشتر در زمان کمتری انجام می‌دهد. انتقال وجوه از طریق حواله، خارج از سیستم بانکی بوده و از طریق تشکیلات مالی سنتی موجود در کشور صورت می‌گیرد. "سیستم حواله" مبتنی بر اعتماد افراد به یکدیگر بوده و بیشتر از طریق افراد یک خانواده و یا اقوام و بستگان آنان که در مناطق مختلف دنیا ساکن هستند، انجام می‌شود. از آنجا که نقل و انتقالات پول از طریق حواله همیشه غیرقانونی نیست، لذا در سطح

بین‌المللی، حواله می‌تواند اصطلاحاً “سفید” یا “سیاه” باشد. حواله سیاه برای مقاصد غیرقانونی و عمدتاً برای اهداف پولشویی مورد استفاده قرار می‌گیرد. چون می‌توان حواله را برای نقل و انتقال درآمدهای ناشی از فروش مواد مخدر و سایر درآمدهای غیرقانونی به کار گرفت و این ابزار می‌تواند محمل و مرکب تندپا برای پولشویی باشد، لذا بیشتر کشورهای جهان با دید منفی به آن می‌نگرند. در حال حاضر، حواله به وسیله بیشتر بانک‌های اسلامی هم‌مرز ایران ظهرنویسی شده و مورد تأیید قرار می‌گیرد، زیرا از لحاظ مبانی فقهی، ارسال وجوه از طریق حواله اشکالی ندارد.

۲-۱۰- روند پولشویی در ایران

با شناخت عوامل اصلی و تشدیدکننده پولشویی در ایران، وقت آن است که روند پولشویی در ایران تشریح شود.

روند پولشویی در ایران، با کشورهای غربی متفاوت است. در ایران شبکه‌های بین‌المللی قاچاق مواد مخدر در هلال و مثلث طلائی، پول‌های محلی حاصل از فروش مواد مخدر را به کالاهای مختلف تبدیل می‌کنند. سپس این کالاها به شرکت‌های به ثبت رسیده در

هنگ‌کنگ، سنگاپور و امارات متحده عربی انتقال داده می‌شوند. این شرکت‌ها هم کالای مذکور را در اختیار قاچاقچیان کالا در ایران قرار می‌دهند و آنها هم از بنادر غیرقانونی اطراف ایران کالا را به‌صورت قاچاق وارد ایران می‌کنند و در بازار به‌صورت قانونی به فروش می‌رسانند. سپس پول‌های به‌دست آمده از فروش کالا، به برخی از صندوق‌های قرض‌الحسنه و مؤسسات پولی خارج از کنترل و نظارت رسمی، واریز شده و مؤسسات مزبور هم این پول‌ها را از طریق حواله به خارج می‌فرستند و آنها را تطهیر می‌کنند.

مجموعه این فراگرد پیچیده می‌تواند به خوبی عملکرد بخش غیررسمی اقتصاد ایران را تشریح نماید که پولشویی خود بخشی از این فراگرد است. آمار نشان می‌دهد که سهم فعالیت‌های زیرزمینی در ایران بین ۴۵ تا ۵۲ درصد در کل اقتصاد کشور است.

پولشویی در کشورهای پیشرفته صنعتی و کشورهایی که از یک نظام اقتصاد منسجم برخوردارند، چون در درون بخش رسمی اقتصاد انجام می‌گیرد و سازوکارهای طراحی شده برای اجرای عملیات پولشویی به ناچار طیف گسترده‌ای از خدمات را در بر می‌گیرد، می‌تواند در

کوتاه مدت نوعی رونق اقتصادی کاذب را در پی داشته باشد و در همان دوران به افزایش درآمد سرانه منجر گردد.

چنان که در کشور سوئیس درآمد سرانه از ۳۸۰۰ دلار نسبت به ظرفیت های تولید ناخالص داخلی منهای بانکداری در کمتر از یک دهه به حدود ۳۹ هزار دلار افزایش یافته است. در برخی از کشورها نظیر جزایر کارائیب، مکزیک و چانل آیلندز انگلستان، به علت چرخش پول کثیف در ساخت و ساز مراکز جهانگردی و احداث قمارخانه ها، در دوران بهره برداری از این تأسیسات، مافیای تبهکاری سازمان یافته گاه به میزان ۳۰ تا ۴۰ درصد برای جذب جهانگرد، یارانه می دهد و پس از سودآور شدن تأسیسات توریستی احداث شده به منظور تطهیر پول کثیف مافیا، آن را به پول نقد تبدیل می کند. در همین دوران گذار است که مردم عادی نیز از مزایای رونق صنعت جهانگردی در مناطق و کشورهای مزبور بهره مند می گردند.

اما در ایران بر خلاف کشورهای غربی، پولشویی نه تنها به ایجاد رونق کاذب اقتصادی منتهی نشده، بلکه به دلیل مکیدن ارزش افزوده تولید

شده در کشور و بالطبع سوق دادن دلارهای نفتی به سمت بانک های ماورای بحار توسط قاچاقچیان کالا درگیر در تطهیر پول کثیف، موجب افزایش خط فقر در کشور نیز گردیده است.

بخش رسمی اقتصاد ایران فاقد هرگونه جذابیت برای عملیات تبهکاری سازمان یافته پول شویی است و لذا در ایران، عملیات پولشویی به طور اساسی در بخش غیررسمی اقتصاد که از تسهیلات گسترده بازار پولی و مالی سایه و نقل و انتقالات ارزی آسان و بی دردسر فارغ از هر نوع نظارت برخوردار است، متمرکز شده است.

هر چند طرح پدیده شوم پولشویی و تطهیر پول های کثیف در ایران موضوعی جدید است و هنوز تمامی آحاد ملت بلکه اغلب مسئولان با آن آشنایی ندارند و یا لاقلاً ابعاد و پیامدهای فاجعه آمیز آن نه تنها برای اقتصاد ملی و زندگی معیشتی مردم بلکه برای حاکمیت ملی به طور شفاف برای آنان باز نشده است، اما پدیده قاچاق کالا موضوعی است بس کهن، روشن و شفاف که پولشویی در ایران را پوشش می دهد.

نهادهای ذیربط باید با قاطعیت تمام اسکله های شخصی و خارج از نظارت دولت را تعطیل کند؛ صندوق های قرض الحسنه و مؤسسات اعتباری را به طور عام و بدون استثنا تحت نظارت بانک مرکزی قرار دهد؛ تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی را از ادامه قاچاق کالا و معاملات واردات امانی کالا از دوبی، هنگ کنگ و ترکیه و نیز هر نقطه مشکوک به پولشویی منع کند؛ واردات و صادرات را فقط از طریق گشایش اعتبار اسنادی نقدی و یا مدت دار بپذیرد و با متخلفان این حکم به شدت برخورد کند.

۳-۱۰- جایگاه پولشویی در نظام حقوقی ایران

ماده ۶۶۲ قانون مجازات اسلامی شکل ساده ای از پولشویی را که عبارت از تحصیل مخفی یا قبول کردن و مورد معامله قرار دادن مال مسروقه می باشد، جرم و شایسته مجازات دانسته است. همچنین برای افرادی که حرفه خود را چنین کاری قرار داده اند حداکثر مجازات را پیش بینی کرده است.

قانون نحوه اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی است به دنبال استرداد اموال نامشروع به صاحبان آنها می باشد. به موجب این اصل دولت موظف

است ثروت های ناشی از ربا، غصب، رشوه، فساد، سرقت، قمار، سوء- استفاده از موقوفات و سایر موارد غیر مشروع را گرفته و به صاحب حق رد کند.

با این حال در جهت تعدیل قواعد مربوط به رازداری در بانکها نیز هیچ اقدام قانونی صورت نگرفته و تنها می توان تصویب نامه ای از هیئت دولت در خصوص چارچوب های سیاست های مطلوب طرح سازماندهی اقتصادی در سال ۱۳۷۸ اشاره کرد که از بانکها خواسته شده تا در مورد حواله های ارزی صادره از خارجه کشور کنترل های لازم را صورت دهند تا از ورود پول سیاه به جامعه جلوگیری نمایند هر چند عده ای اعتقاد دارند که اصل ۴۹ قانون اساسی قابلیت لازم در خصوص مبارزه با جرم پولشویی را دارد، لیکن طبق اصل یاد شده وظیفه دولت صرفاً ناظر به ضبط اموال حاصل از مجاری غیر قانونی است، در حالی که پولشویی پلی است که اقتصاد رسمی و قانونی کشور را به اقتصاد غیر رسمی و غیر قانونی متصل می سازد. به همین دلیل جلوگیری از پولشویی و ورود وجوه و منابع غیر قانونی به

سیستم مالی کشور مستلزم داشتن مبانی قانونی جهت شناسایی مشتریان و گزارش عملیات مشکوک و ... می باشد.

در اجراء اصل یکصد و بیست و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران قانون مبارزه با پولشویی که با عنوان "لایحه مبارزه با جرم پولشویی" به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردیده بود، با تصویب در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۲ و تأیید شورای نگهبان، جهت اجرا به دولت ابلاغ گردیده که به شرح زیر می باشد:

ماده ۱- اصل بر صحت و اصالت معاملات تجاری موضوع ماده (۲) قانون تجارت است، مگر آن که براساس مفاد این قانون خلاف آن به اثبات برسد. استیلائی اشخاص بر اموال و دارایی اگر توأم با ادعای مالکیت شود، دال بر مالکیت است.

ماده ۲- جرم پولشویی عبارت است از:

الف- تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی با علم به این که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به دست آمده باشد.

ب- تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان کردن منشأ غیرقانونی آن با علم به این که به طور مستقیم یا غیرمستقیم ناشی از ارتکاب جرم بوده یا کمک به مرتکب به نحوی که وی مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نگردد.

ج- اخفاء یا پنهان یا کتمان کردن ماهیت واقعی، منشأ، منبع، محل، نقل و انتقال، جابه‌جایی یا مالکیت عوایدی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.

ماده ۳- عواید حاصل از جرم به معنای هر نوع مالی است که به طور مستقیم یا غیرمستقیم از فعالیت‌های مجرمانه به دست آمده باشد.

ماده ۴- به منظور هماهنگ کردن دستگاه‌های ذی‌ربط در امر جمع‌آوری، پردازش و تحلیل اخبار، اسناد و مدارک، اطلاعات و گزارش‌های واصله، تهیه سیستم‌های اطلاعاتی هوشمند، شناسایی معاملات مشکوک و به منظور مقابله با جرم پولشویی شورای عالی مبارزه با پولشویی به ریاست و مسؤولیت وزیر امور اقتصادی و دارایی و با عضویت وزراء بازرگانی، اطلاعات، کشور و رئیس بانک مرکزی با وظایف ذیل تشکیل می‌گردد:

- ۱- جمع‌آوری و کسب اخبار و اطلاعات مرتبط و تجزیه و تحلیل و طبقه‌بندی فنی و تخصصی آنها در مواردی که قرینه‌ای بر تخلف وجود دارد طبق مقررات.
  - ۲- تهیه و پیشنهاد آئین‌نامه‌های لازم در خصوص اجراء قانون به هیأت‌وزیران.
  - ۳- هماهنگ کردن دستگاههای ذیربط و پیگیری اجراء کامل قانون در کشور.
  - ۴- ارزیابی گزارشهای دریافتی و ارسال به قوه قضائیه در مواردی که به احتمال قوی صحت دارد و یا محتمل آن از اهمیت برخوردار است.
  - ۵- تبادل تجارب و اطلاعات با سازمانهای مشابه در سایر کشورها در چهارچوب مفاد ماده ۱۱.
- تبصره ۱- دبیرخانه شورای عالی در وزارت امور اقتصادی و دارایی خواهد بود.
- تبصره ۲- ساختار و تشکیلات اجرائی شورا متناسب با وظایف قانونی آن با پیشنهاد شورا به تصویب هیأت‌وزیران خواهد رسید.

تبصره ۳- کلیه آئین‌نامه‌های اجرائی شورای فوق‌الذکر پس از تصویب هیأت‌وزیران برای تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی ذی‌ربط لازم‌الاجراء خواهد بود. متخلف از این امر به تشخیص مراجع اداری و قضائی حسب مورد به دو تا پنج سال انفصال از خدمت مربوط محکوم خواهد شد.

ماده ۵- کلیه اشخاص حقوقی از جمله بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانکها، مؤسسات مالی و اعتباری، بیمه‌ها، بیمه مرکزی، صندوقهای قرض‌الحسنه، بنیادها و مؤسسات خیریه و شهرداریها مکلفند آئین‌نامه‌های مصوب هیأت وزیران در اجراء این قانون را به مورد اجراء گذارند.

ماده ۶- دفاتر اسناد رسمی، وکلای دادگستری، حسابرسان، حسابداران، کارشناسان رسمی دادگستری و بازرسان قانونی مکلفند اطلاعات مورد نیاز در اجراء این قانون را که هیأت‌وزیران مصوب می‌کند، حسب درخواست شورای عالی مبارزه با پولشویی، ارائه نمایند.

ماده ۷- اشخاص، نهادها و دستگاههای مشمول این قانون (موضوع مواد ۵ و ۶) برحسب نوع فعالیت و ساختار سازمانی خود مکلف به رعایت موارد زیر هستند:

الف- احراز هویت ارباب رجوع و در صورت اقدام توسط نماینده یا وکیل، احراز سمت و هویت نماینده و وکیل و اصیل در مواردی که گزینه‌ای بر تخلف وجود دارد.

تبصره- تصویب این قانون ناقض مواردی که در سایر قوانین و مقررات احراز هویت الزامی شده است، نمی‌باشد.

ب- ارائه اطلاعات، گزارشها، اسناد و مدارک مربوط به موضوع این قانون به شورای عالی مبارزه با پولشویی در چهارچوب آئین‌نامه مصوب هیأت وزیران.

ج- گزارش معاملات و عملیات مشکوک به مرجع ذی‌صلاحی که شورای عالی مبارزه با پولشویی تعیین می‌کند.

د- نگهداری سوابق مربوط به شناسایی ارباب رجوع، سوابق حسابها، عملیات و معاملات به مدتی که در آئین‌نامه اجرائی تعیین می‌شود.

ه- تدوین معیارهای کنترل داخلی و آموزش مدیران و کارکنان به منظور رعایت مفاد این قانون و آئین‌نامه‌های اجرائی آن.

ماده ۸- اطلاعات و اسناد گردآوری شده در اجراء این قانون، صرفاً در جهت اهداف تعیین شده در قانون مبارزه با پولشویی و جرائم منشأ آن مورد استفاده قرار خواهد گرفت، افشاء اطلاعات یا استفاده از آن به نفع خود یا دیگری به طور مستقیم یا غیرمستقیم توسط مأموران دولتی یا سایر اشخاص مقرر در این قانون ممنوع بوده و متخلف به مجازات مندرج در قانون مجازات انتشار و افشای اسناد محرمانه و سری دولتی مصوب ۱۳۵۳/۱۱/۲۹، محکوم خواهد شد.

ماده ۹- مرتکبین جرم پولشویی علاوه بر استرداد درآمد و عواید حاصل از ارتکاب جرم مشتمل بر اصل و منافع حاصل به جزای نقدی به میزان یک‌چهارم عواید حاصل از جرم محکوم می‌شوند که باید به حساب درآمد عمومی نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران واریز گردد.

تبصره ۱- چنانچه عواید حاصل به اموال دیگری تبدیل یا تغییر یافته باشد، همان اموال ضبط خواهد شد.

تبصره ۲- صدور و اجرای حکم ضبط دارایی و منافع حاصل از آن در صورتی است که متهم به لحاظ جرم منشأ، مشمول این حکم قرار نگرفته باشد.

تبصره ۳- مرتکبین جرم منشأ، در صورت ارتکاب جرم پولشویی، علاوه بر مجازاتهای مقرر مربوط به جرم ارتكابی، به مجازاتهای پیش‌بینی شده در این قانون نیز محکوم خواهند شد.

ماده ۱۰- کلیه اموری که در اجراء این قانون نیاز به اقدام یا مجوز قضائی دارد باید طبق مقررات انجام پذیرد. قوه قضائیه موظف است طبق مقررات همکاری نماید.

ماده ۱۱- شعبی از دادگاههای عمومی در تهران و در صورت نیاز در مراکز استانها به امر رسیدگی به جرم پولشویی و جرائم مرتبط اختصاص می‌یابد. اختصاصی بودن شعبه مانع رسیدگی به سایر جرائم نمی‌باشد.

ماده ۱۲- در مواردی که بین دولت جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورها قانون معاضدت قضایی و اطلاعاتی در امر مبارزه با پولشویی

تصویب شده باشد، همکاری طبق شرایط مندرج در توافقنامه صورت خواهد گرفت.

قانون فوق مشتمل بر دوازده ماده و هفت تبصره در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ دوم بهمن ماه یک‌هزار و سیصد و هشتاد و شش مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۷ به تأیید شورای نگهبان رسید.

نتیجه‌گیری

در سال‌های اخیر پدیده پولشویی در سطح جهان، رشد بسیاری یافته است و به یکی از معضلات اقتصاد جهانی تبدیل شده در نتیجه توسعه اقتصاد کشورها را مورد تهدید قرار داده است از این رو توجه به این پدیده در راستای مبارزه با سایر جرائم مالی که با این پدیده مرتبط است، ضروری بنظر می‌رسد.

شیوه‌های پولشویی با توجه به نوع سیستم اقتصادی و قوانین و مقررات کشوری که در آنجا خلاف صورت گرفته و نوع مقررات کشوری که در آنجا پول تطهیر می‌شود، متفاوت و متعدد است و شامل سرمایه‌گذاری موقت در بنگاه‌های تولیدی- تجاری قانونی،

سرمایه‌گذاری در بازار سهام و اوراق قرضه، ایجاد سازمانهای خیریه
 قلابی، سرمایه‌گذاری در بازار طلا و الماس، شرکت در مزایده‌های
 اجناس هنری و کالاهای قدیمی و انتقال پول به کشورهای دارای
 مقررات بانکی آزاد می‌باشد.

پولشویی بر توزیع درآمد در سطح جامعه نیز تاثیر می‌گذارد و در
 سطوح وسیع، فعالیت‌های غیر قانونی نهفته، درآمد را از پس‌انداز
 کنندگان بزرگ به سمت سرمایه‌گذاران و پس‌انداز کنندگان کوچک
 و یا از سرمایه‌گذاری‌های شفاف به سمت سرمایه‌گذاری‌هایی پر
 خطر و با کیفیت پایین هدایت می‌کند و در نتیجه بر رشد اقتصادی
 تاثیر خواهد گذاشت. همچنین پولشویی سبب آلودگی مبادلات قانونی
 خواهد شد. بدین صورت که اعتماد به بازارها و مبادلات قانونی به
 دلیل آلودگی ناشی از سطح وسیع اختلاس و کلاهبرداری‌ها مورد
 تردید قرار خواهد گرفت در نتیجه فرار سرمایه به صورت غیر قانونی
 افزایش می‌یابد.

عدم مبارزه با پولشویی موجب شیوع بیشتر جرایم شده و تمایل به
 سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های مولد را کاهش داده و موجب تضعیف

بنیان‌های اقتصادی کشور می‌گردد. به همین دلیل ضروری است که با تصویب قوانین و مقررات لازم و همچنین اتخاذ تدابیر مناسب جهت مبارزه با پولشویی اقدام شود تا از این طریق عرصه بر رفتارهای مجرمانه تنگ شده و زمینه ارتکاب سایر جرایم و مفسد اقتصادی مرتبط یا آن از بین برود.

دولت‌ها از طریق کنترل و نظارت بر ارزش‌های خارجی می‌توانند با این پدیده مبارزه کنند بدین صورت که باید با ارائه تمهیداتی در راس بازارهای مالی قرار گرفته و بر نقل و انتقالات ارزش‌های خارجی نظارت داشته باشند. اعمال نظارت بر موسسات مالی و بانک‌ها نیز سیاست دیگر مبارزه با پولشویی می‌باشد، زیرا پولشویی در سطح وسیع منجر به آلوده شدن مدیران سیستم بانکی و در نتیجه کل سیستم مالی خواهد شد. یکی دیگر از سیاست‌های کلان در این خصوص، وصول مالیات است بدین ترتیب که با اصلاح ساختار مالیاتی میتوان مانع از فرار مالیاتی و در نتیجه جلوگیری از ایجاد پول‌های کثیف و پولشویی شد.

در سال های اخیر مبارزه با پولشویی در ایران مورد توجه قرار گرفته و قانون مبارزه با پولشویی به تصویب رسیده است. از این رو در جهت اجرائی و عملیاتی شدن این قانون نهادهای نظارتی و مسئول در این زمینه باید اقدامات خود را هماهنگ و همسو نموده تا با حذف این پدیده، سلامت اقتصادی کشور تضمین شود.

منابع

۱. پولشویی، مجموعه سخنرانی ها و مقالات همایش بین المللی مبارزه با پولشویی، ستاد مبارزه با مواد مخدر، تهران، نشر وفاق، ۱۳۸۲.
۲. رهبر، فرهاد، پولشویی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۸۵.
۳. بهرامزاده، حسنعلی و شریعتی، حسین، روش های مبارزه با پولشویی، ماهنامه تدبیر، شماره ۱۴۹، مهرماه ۱۳۸۳.
۴. سمی، س. حدیث کثیف پولشویی، ترجمان اقتصادی، سال سوم شماره ۴۳، خرداد ۱۳۸۰.
۵. علی اکبری. زهرا، بهشت پولهای کثیف، دنیای بانکداری، فصلنامه بانک، شماره ۱۴، دی ۱۳۷۹.
۶. اهمیت قانون گذاری در مبارزه با پولشویی، مجلس و پژوهش، سال دهم، شماره ۳۷، بهار ۱۳۸۲.
۷. مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، طرح مطالعاتی مبارزه با جرم پولشویی، تیر، مرداد و شهریورماه ۱۳۸۲.
۸. مرکز پژوهش های مجلس، طرح مطالعاتی مبارزه با جرم پولشویی، بخشهایی از یافته های تحقیقات پولشویی در ایران کد گزارش ۶۷۵۲، دفتر بررسی های اقتصادی شهریورماه ۱۳۸۲.

۹. مرکز پژوهش هامجلس، طرح مطالعاتی مبارزه با جرم پولشویی، تعاریف، مفاهیم، آثار و مستندات جهانی، کد گزارش ۶۶۹۱ دفتر بررسی های اقتصادی خرداد.

۱۰. میرفخرایی، قانون پولشویی و تامین منابع مالی تروریسم: واکنشهای پس از ۱۱ سپتامبر، مجله حقوقی (دفتر خدمات بین الملل) شماره ۲۹.

۱۱. خمایی زاده، مبارزه با پولشویی در بانکها و موسسات مالی - نگاهی به قانون ضد تروریسم ایالات متحده امریکا، مجله حقوقی (دفتر خدمات بین الملل) شماره ۲۹.

۱۲. عزیزیان، دستورالعمل اجرایی مقررات پیشگیری از پولشویی در بانک، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۴/۵/۱۰.

۱۳. بهنام ملکی، ارزیابی لایحه مبارزه با پولشویی در ایران، مجموعه سخنرانی های علمی - پژوهشی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی تهران جنوب، آبان ۱۳۸۲

۱۴. مدنی اصفهانی، محبوبه، پولشویی و راه های مبارزه با آن، اداره مطالعات و بازاریابی بانک رفاه، ۱۳۸۷۰/۱۱/۲

<http://www.bankrefah.ir>

15. Money Laundering in Iranian Low: Present and Future, www.ingentaconnect.com

گزارش سنجش جهانی فساد پیمایشی است که نگرش‌های عمومی در مورد فساد را در مناطق مختلف جهان ارزیابی می‌کند. این گزارش در سال ۲۰۰۹ دیدگاه مردم مناطق مختلف جهان درباره میزان فساد را مورد بررسی قرار داده است. به این منظور ۶۹ کشور، انتخاب و این کشورها در ۸ منطقه طبقه‌بندی شده‌اند.

هرچند برخی ارزیابی‌های این سازمان غرض ورزانه بوده و نیز دیدگاه مردم بسیاری از کشورها از جمله کشور عزیزمان، ایران، در این گزارش مورد بررسی قرار نگرفته است، با این حال گزارش حاضر چشم‌اندازی از نگرش مردم بسیاری از نقاط جهان را نسبت به ابعاد مختلف فساد نشان می‌دهد.

آدرس: تهران- خیابان طالقانی- تقاطع خیابان شهید سپهبد قرنی- سازمان بازرسی کل

کشور- طبقه دوم- مرکز پژوهش و برنامه‌ریزی

تلفن: ۸۱۳۵۲۱۳۰ - ۸۱۳۵۲۰۳۲ - ۸۸۳۲۹۴۹۸ E- Mail: Researchcenter@136.ir

www.gio.ir